

Eiropas Savienības
Padome

Briselē, 2023. gada 22. novembrī
(OR. en)

15630/23

ECOFIN 1207
UEM 368
SOC 800
EMPL 574
COMPET 1135
ENV 1328
EDUC 450
RECH 514
ENER 628
JAI 1510
GENDER 205
ANTIDISCRIM 191
JEUN 266
SAN 678

PAVADVĒSTULE

Sūtītājs:	Eiropas Komisijas ģenerālsekretāre, parakstījusi direktore <i>Martine DEPREZ</i>
Saņemšanas datums:	2023. gada 21. novembris
Saņēmējs:	Eiropas Savienības Padomes ģenerālsekretāre <i>Thérèse BLANCHET</i>
K-jas dok. Nr.:	COM(2023) 903 final
Temats:	Ieteikums PADOMES IETEIKUMS par eurozonas ekonomikas politiku

Pielikumā ir pievienots dokuments COM(2023) 903 *final*.

Pielikumā: COM(2023) 903 *final*

EIROPAS
KOMISIJA

Strasbūrā, 21.11.2023.
COM(2023) 903 final

Ieteikums

PADOMES IETEIKUMS

par eurozonas ekonomikas politiku

{SWD(2023) 903 final}

PADOMES IETEIKUMS

par eurozonas ekonomikas politiku

EIROPAS SAVIENĪBAS PADOME,

ņemot vērā Līgumu par Eiropas Savienības darbību un jo īpaši tā 136. pantu saistībā ar tā 121. panta 2. punktu,

ņemot vērā Padomes Regulu (EK) Nr. 1466/97 (1997. gada 7. jūlijs) par budžeta stāvokļa uzraudzības un ekonomikas politikas uzraudzības un koordinācijas stiprināšanu¹ un jo īpaši tās 5. panta 2. punktu,

ņemot vērā Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) Nr. 1176/2011 (2011. gada 16. novembris) par to, kā novērst un koriģēt makroekonomisko nelīdzsvarotību², un jo īpaši tās 6. panta 1. punktu,

ņemot vērā Eiropas Komisijas ieteikumu,

ņemot vērā Eiropadomes secinājumus,

ņemot vērā Ekonomikas un finanšu komitejas atzinumu,

ņemot vērā Ekonomikas politikas komitejas atzinumu,

tā kā:

- (1) Eurozonas ekonomika ir bijusi noturīga, saskaroties ar pēdējo gadu nopietnajiem ekonomikas satricinājumiem, taču pēdējā laikā zaudē dinamismu. Pēc izaugsmes ievērojamas atgūšanās 2021. un 2022. gadā ir gaidāms, ka 2023. gadā tā būs vairs tikai 0,6 %. To ir nopietni ietekmējušas augstās un joprojām strauji pieaugošās patēriņa cenas vairākumam preču un pakalpojumu, neraugoties uz enerģijas cenu samazināšanos, un arī ārējais pieprasījums nedod cerēto pienesumu. Līdztekus monetārā politika, kas noteikta, reaģējot uz augsto inflāciju, pamazām iedarbojas uz ekonomiku. Pie pozitīvajiem aspektiem jāmin tas, ka darba tirgus joprojām ir spēcīgs – bezdarba līmenis ir rekordzems, ar zināmām atšķirībām starp dalībvalstīm un reģioniem, un dalība darba tirgū un nodarbinātības līmenis ir rekordaugsti –, kaut arī ir vērojamas pierimuma pazīmes. Paredzams, ka 2024. gadā, turpinoties nodarbinātības pieaugumam un palielinoties reālajām algām un līdztekus turpinot mazināties inflācijai, izaugsme pakāpeniski atgūsies, sasniedzot 1,2 %. Perspektīvām joprojām ir raksturīga liela nenoteiktība un riski, galvenokārt sakarā ar notiekošā Krievijas agresijas kara pret Ukrainu virzību un situāciju Tuvajos Austrumos pēc “Hamās” brutālajiem teroristu uzbrukumiem Izraēlā, kas var ietekmēt enerģijas tirgus. Turklāt riskus, kas saistīti ar perspektīvām, palielina arī inflācijas apkarošanas politika un tās iespējamā ietekme uz ekonomisko aktivitāti. Perspektīvu nenoteiktību palielina arī strukturālās pārmaiņas, kas jo īpaši ir saistītas ar klimata pārmaiņu

¹ OV L 209, 2.8.1997., 1. lpp., ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/1997/1466/oj>.

² OV L 306, 23.11.2011., 25. lpp., ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2011/1176/oj>.

pieaugošo ietekmi, ko ilustrē ekstremālie laikapstākļi un milzīgie dabas ugunsgrēki un plūdi vasarā.

- (2) Eurozonas nominālā inflācija 2022. gada oktobrī sasniedza augstāko punktu un kopš tā laika ir mazinājusies, galvenokārt pateicoties enerģijas cenu samazinājumam, bet arī pakāpeniskai mazināšanās tendencei pārējos komponentos. Tomēr pārtikas un pakalpojumu inflācija joprojām ir augsta, tādējādi īpaši skarot visneaizsargātākās mājāsaimniecības, un inflācijas spiediens vairākās dalībvalstīs joprojām ir ievērojams. Paredzams, ka inflācija 2023. gadā būs samazinājusies līdz 5,6 % un 2024. gadā turpinās samazināties līdz 3,2 %, tātad joprojām būs virs ECB 2 % mērķrādītāja. Inflācijas samazināšanās procesu veicina ECB procentu likmju palielinājumi, kas ir bijuši straujākie un lielākie, kādi noteikti kopš monetārās savienības izveides. Eurozonas valsts obligāciju ienesīgums ir palielinājies, taču starpības ir bijušas salīdzinoši stabilas. ECB ir atkārtoti paudusi apņemšanos saglabāt augstas procentu likmes tik ilgi, cik tas būs nepieciešams, lai samazinātu inflāciju līdz mērķrādītājam, un ir precizējusi, ka monetārā politika arī turpmāk tiks veidota saskaņā ar pieeju, kas ir balstīta uz datiem.
- (3) Enerģijas cenu šoks ir iedragājis eurozonas izmaksu konkurētspēju, īpaši energoietilpīgākajās dalībvalstīs un nozarēs. Līdz šim augstāku izmaksu negatīvo ietekmi ir mazinājusi valūtas kursu attīstība un pagaidu pasākumi, kurus valdības ir noteikušas, lai atbalstītu uzņēmumus un neaizsargātās mājāsaimniecības. Tomēr augstās enerģijas izmaksas kopā ar dalībvalstu tautsaimniecību energoietilpības un enerģijas avotu atšķirībām ir veicinājušas ievērojami atšķirīgus inflācijas līmeņus eurozonā. Neraugoties uz 2023. gadā novēroto enerģijas cenu samazināšanos, šīs līmeņu atšķirības ir tikai daļēji mazinājušās. Cenu līmeņu atšķirības kopā ar pēdējos divos gados novēroto algu pieauguma dispersiju var radīt paliekošas konkurētspējas atšķirības starp eurozonas dalībvalstīm un palielināt makroekonomisko nelīdzsvarotību, kas savukārt var apdraudēt eurozonas darbību. Vidējā termiņā eurozonas un dalībvalstu spēja stiprināt produktivitāti ir daļēji atkarīga no spējas uzturēt inovāciju un investīcijas. Tādā ziņā izredzes, ka enerģijas cenas un izmaksas būtu pastāvīgi augstākas nekā tirdzniecības partneriem, pastāvīgas produktivitātes pieauguma atšķirības salīdzinājumā ar līdzīgām valstīm un pieaugoši ģeoekonomiskās sadrumstalotības riski eurozonas tautsaimniecības nostādītu neizdevīgākā stāvoklī.
- (4) Ņemot vērā pašreizējo makroekonomisko vidi, ko joprojām raksturo nenoteiktība, augsta inflācija un apdraudēta eurozonas konkurētspēja, ir vajadzīga drosmīga politikas programma. Īstermiņā prioritāte ir panākt inflācijas samazināšanos līdz ECB 2 % mērķrādītājam. Ja dalībvalstu inflācijas līmeņa atšķirības turpināsies, tas turklāt var radīt konkurētspējas atšķirības. Tāpēc fiskālajai politikai būtu jāveicina inflācijas samazināšanās, politiku diferencējot atkarībā no konkrētās valsts parāda un inflācijas līmeņa. Reālie ienākumi 2022. gadā samazinājās, kā rezultātā nācās pielāgot algas, lai mazinātu pirktspējas krišanos, īpaši zema atalgojuma saņēmējiem. Publiskajām iestādēm līdztekus būtu cieši jāseko līdzi sekundārajai ietekmei uz inflāciju un konkurētspēju un tā jāņem vērā algu veidošanā. Turklāt joprojām ir ļoti svarīgi ierobežot riskus, kas skar makrofinansiālo stabilitāti, un neizdevīgāku finansēšanas nosacījumu makroekonomisko ietekmi. Nākotnē eurozonā ir jāturpina veicināt iekļaujošu izaugsmi un jānosargā globālā konkurētspēja, vienlaikus nepieļaujot atšķirības eurozonas ietvaros. Šajā ziņā būtiska nozīme ir reformām un investīcijām, kas cita starpā veicina zaļo un digitālo pārkārtošanos un eurozonas noturību. Lai palīdzētu veidot politiku un panāktu lielāku līdzatbildību, kas sekmē

īstenošanu, ir svarīgi laikus un efektīvi iesaistīt sociālos partnerus un uzturēt spēcīgu sociālo dialogu.

- (5) Sagaidāms, ka eurozonas fiskālā nostāja, kura 2020. līdz 2022. gadā sakarā ar krīzi bija izteikti ekspansīva, 2023. un 2024. gadā būs bremzējoša, kas saskan ar nepieciešamību mazināt valsts budžeta deficītu un parādu un novērst inflācijas spiediena pastiprināšanos, bet vienlaikus saglabāt pielāgotiesspēju, ņemot vērā augsto nenoteiktības pakāpi. Laikā no 2020. gada līdz 2022. gadam eurozonas ekspansīvā fiskālā nostāja, kas bija aptuveni 4 % apmērā no IKP, palīdzēja ekonomikai Covid-19 krīzē un apstākļos, kad sakarā ar Krievijas agresiju pret Ukrainu strauji kāpa enerģijas cenas. Paredzams, ka gan 2023., gan 2024. gadā kopējā fiskālā nostāja būs bremzējoša 0,5 % apmērā no IKP, galvenokārt tāpēc, ka teju pilnībā būs izbeigti ar krīzi saistītie enerģētikas pasākumi. Šī bremzējošā fiskālā nostāja 2023. un 2024. gadā palīdzēs pakāpeniski atjaunot fiskālās rezerves un tādējādi palielināt valsts parāda atmaksājamību dažās dalībvalstīs. Ir svarīgi gan nodrošināt atbilstību Padomes ieteiktajam neto izdevumu pieauguma robežlielumam, gan arī pielāgot fiskālo nostāju tā, lai novērstu paliekošas inflācijas līmeņa atšķirības. Papildus piesardzīgas fiskālās stratēģijas ievērošanai ir jāuztur un vajadzības gadījumā jāpalielina publiskās investīcijas, lai sekmētu ilgtermiņa izaugsmi un zaļo un digitālo pārkārtošanos. Paredzams, ka investīcijas 2023. un 2024. gadā vairākumā dalībvalstu turpinās augt, pateicoties arī atbalstam no ANM un citiem ES fondiem. Spiedienu uz publiskajām finansēm rada arī augstās izmaksas, kas saistītas ar novecošanu, aizsardzību, kā arī mazāk labvēlīgu procentu un izaugsmes starpību. Konkrētām valstīm adresētajos ieteikumos vairākām eurozonas dalībvalstīm tika ieteikts veikt pasākumus ar mērķi uzlabot to pensiju un veselības aprūpes sistēmu ilgtspēju un veikt nodokļu reformas. Izdevumu regulāra pārskatīšana daudzgadu vai ikgadējā budžeta procesā palīdzētu uzlabot publisko izdevumu efektivitāti un kvalitāti. Šādām pārskatīšanām ir vajadzīgs skaidrs tvērums, pilnvaras un metodika, un to iznākums būtu skaidrā veidā jādara zināms sabiedrībai.
- (6) Prognozēts, ka eurozonas kopējā parāda attiecība pret IKP 2023.–2024. gadā samazināsies par kopumā 2,8 procentpunktiem un 2024. gada beigās būs 89,7 % no IKP. Šo samazināšanos galvenokārt nosaka nominālā IKP pieaugums, kas pārsniedz vidējo procentu likmi, kura piemērojama nedzēstajam parādam. Tomēr vairākās dalībvalstīs parāds joprojām ir liels, un augstākas procentu likmes pakāpeniski radīs augstākas parāda apkalpošanas izmaksas, vidējā termiņā izraisot spiedienu uz parāda dinamiku, kurš izpaudīsies dažādā mērā atkarībā no parāda līmeņa, tā termiņstruktūras un atbilstoši inflācijai indeksēto obligāciju īpatsvara. Mērķis, kas izvirzīts Komisijas priekšlikumā reformēt ekonomikas pārvaldības sistēmu³, ir sekmēt reālistiskas, pastāvīgas un pakāpeniskas fiskālās korekcijas, kuru ievirze izriet no konkrētās valsts vidēja termiņa plāniem, un palielināt ilgtspējīgu izaugsmi, stimulējot attiecīgās reformas un investīcijas. Padome ir apņēmusies darbu pie ekonomikas pārvaldības sistēmas pabeigt 2023. gadā. Ātra vienošanās panākšana par pārskatīto tiesisko regulējumu radīs skaidrību un paredzamību par turpmāko fiskālo politiku, līdztekus sekmējot parāda atmaksājamību un ekonomikas izaugsmi.
- (7) Izmaksas, kas izriet no ārkārtas atbalsta pasākumiem, kuri bija noteikti, lai mazinātu enerģijas cenu pieauguma ekonomisko un sociālo ietekmi, 2023. gadā palielinājās, neraugoties uz enerģijas cenu kritumu salīdzinājumā ar augstāko punktu 2022. gadā.

³

COM(2023) 240 final, COM(2023) 241 final un COM(2023) 242 final.

Komisija lēš, ka šo pasākumu neto budžeta izmaksas 2023. gadā būs bijušas 1,0 % no eurozonas IKP salīdzinājumā ar 1,3 % 2022. gadā. Neraugoties uz līdzšinējiem ieteikumiem politikas jomā un dalībvalstu apņemšanos uzlabot šo atbalsta pasākumu kvalitāti, gandrīz puse no attiecīgajām budžeta izmaksām 2023. gadā attiecās uz pasākumiem, kuri nav vērsti uz neaizsargātām personām un uzņēmumiem. Savukārt 2024. gadā ir gaidāms, ka vairākums pasākumu tiks izbeigti līdz ar paredzamo enerģijas cenu stabilizēšanos; ja šie plāni tiks īstenoti, attiecīgās 2024. gada budžeta izmaksas visā eurozonā būs aptuveni 0,2 % no IKP. Tomēr, ja enerģijas cenas atkal pieaugtu līdz tādām līmenim, ka atbalsta pasākumi tāpēc būtu jāturpina vai būtu vajadzīgi jauni atbalsta pasākumi, tie būtu jāvērs uz neaizsargātu mājsaimniecību un uzņēmumu aizsardzību un tiem būtu jābūt fiskāli pieņemamiem un jā saglabā stimuli taupīt enerģiju. Vispārīgāk – un neatkarīgi no ar krīzi saistītajiem enerģētikas pasākumiem –, fiskālās telpas palielināšanos eurozonas dalībvalstīs varētu sekmēt pastiprināta vides nodokļu izmantošana saskaņā ar principu “piesārņotājs maksā”, kā arī fosilo degvielu subsīdiju un citu videi kaitīgu subsīdiju izbeigšana.

- (8) Kvalitatīvu publisko investīciju uzturēšana pietiekami augstā līmenī var palīdzēt palielināt potenciālo izaugsmi un atbalstīt zaļo un digitālo pārkārtošanos. Šajā ziņā prioritāte ir atbilstoši Atveseļošanas un noturības mehānismam (ANM) paredzēto reformu un investīciju pilnīga īstenošana un kohēzijas politikas fondu pilnīga izmantošana. Valstu atveseļošanas un noturības plānu īstenošana rit pilnā sparā, taču progress dažādās dalībvalstīs atšķiras, un dažās no tām īstenošana ir jāpaātrina, lai iedzītu iekavēto. Līdz novembra vidum Komisija bija saņēmusi 34 maksājuma pieprasījumus no 19 eurozonas dalībvalstīm un izmaksājusi dotācijas un aizdevumus kopumā 162,1 miljarda EUR apmērā. No šīs summas 51,6 miljardi EUR bija priekšfinansējums un 110,5 miljardi EUR – maksājumi pēc atskaites punktu un mērķrādītāju sasniegšanas. Izmaksāšanas temps 2023. gadā ir bijis nedaudz lēnāks, nekā gaidīts, daļēji tāpēc, ka dalībvalstis pašlaik koncentrējas uz atveseļošanas un noturības plānu pārskatīšanu sakarā ar izmaiņām dotāciju sadalījumā, jauniem aizdevumu pieprasījumiem un *REPowerEU* nodaļu ieviešanu⁴. Kopš Covid-19 pandēmijas sākuma eurozonas dalībvalstīm kohēzijas politikas ietvaros no Eiropas Reģionālās attīstības fonda, Kohēzijas fonda un Eiropas Sociālā fonda, kā arī no Jaunatnes nodarbinātības iniciatīvas ir izmaksāti gandrīz 120 miljardi EUR. Kohēzijas politikas vidusposma novērtēšanas ietvaros dalībvalstīm būs iespēja pārskatīt šīs politikas programmas un iedalīt līdzekļus steidzamāko vajadzību apmierināšanai un jaunradušos problēmu risināšanai. 2024. gada Eiropas pusgada ciklā tiks sniegtas ievirzes vidusposma novērtēšanai un palīdzēts iedalīt papildu finansējumu atbilstoši dalībvalstu un reģionu sociālekonomiskajam kontekstam un problēmām, un vienlaikus tiks sekmēta papildināmība Atveseļošanas un noturības mehānismam un citiem ES fondiem.
- (9) Privāto investīciju, inovācijas un prasmju pilnveides veicināšana ir būtiski faktori eurozonas produktivitātes palielināšanā un konkurētspējas stiprināšanā, jo īpaši zaļās un digitālās pārkārtošanās veicināšanai. Investīciju šķēršļu likvidēšana, tai skaitā ar reformām, kas racionalizē un digitalizē plānošanu, atļauju izsniegšanu un citas administratīvās procedūras, palīdzētu palielināt privātās investīcijas. Arī industriālā politika var palīdzēt veicināt investīcijas, saglabāt konkurētspēju un novērst riskus,

⁴ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2021/241 (2021. gada 12. februāris), ar ko izveido Atveseļošanas un noturības mehānismu (OV L 57, 18.2.2021., 17. lpp.), ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2021/241/oj>.

kas saistīti ar pārmērīgu paļaušanos uz nedaudzām trešām valstīm svarīgu tehnoloģiju, izejvielu un rūpniecisko ielaidmateriālu ziņā. Zaļā kursa industriālā plāna ietvaros Eiropas Komisija ir ierosinājusi vairākas iniciatīvas stratēģisko nozaru stiprināšanai, tai skaitā Neto nulles emisiju industrijas aktu⁵, Kritiski svarīgo izejvielu aktu⁶ un Eiropas stratēģisko tehnoloģiju platformu (*STEP*)⁷. Finansiālo atbalstu nepieciešamajiem pārkārtojumiem privātajā sektorā nodrošina arī Inovāciju fonds un Modernizācijas fonds. Papildus tam, pieņemot krīzes un pārkārtošanās pagaidu regulējumu⁸, Eiropas Komisija deva dalībvalstīm iespēju izmantot valsts atbalsta noteikumus paredzēto elastību, lai atbalstītu pasākumus nozarēs, kas ir būtiskas pārejai uz klimatneitrālu ekonomiku. Eurozonas dalībvalstis ir veikušas pasākumus, lai atbalstītu enerģētiskās krīzes visvairāk skartās nozares un zaļo pārkārtošanos, taču par šāda veida pasākumiem parasti tiek lemts valstu līmenī, līdz ar to rodas risks izkropļot vienotā tirgus konkurences apstākļu vienlīdzību. *STEP* ir pirmais solis ceļā uz mērķi apmierināt augošo vajadzību pēc ES publiskajām investīcijām kritiski svarīgās tehnoloģijās un piesaistīt daudz lielākas privātās investīcijas, un šī platforma var palīdzēt nosargāt kohēziju un vienoto tirgu. Šī platforma ir arī svarīgs elements, kas ļauj sagatavot jaunus pasākumus un testēt to realizējamību, domājot par Eiropas Suverenitātes fonda izveidi. Spēcīgiem kapitāla tirgiem ir izšķirīga nozīme eurozonas ekonomikas iekļautībā, konkurētspējā un noturībā. Dziļāka kapitāla tirgu savienība palīdzētu mobilizēt nepieciešamo privāto finansējumu zaļajai un digitālajai pārkārtošanai, samazinātu sadrumstalotību un uzlabotu finansējuma pieejamību. Eiropadome 2023. gada februārī aicināja ES Padomi un Eiropas Parlamentu paātrināt kapitāla tirgu savienības rīcības plāna īstenošanu, pasteidzinot un pabeidzot darbu pie šīs jomas leģislatīvo aktu priekšlikumiem. Eurogrupa 2023. gada maijā izvirzīja mērķi līdz 2024. gada martam panākt vienošanos par jomām, kuras Eiropas Komisijai būtu jāizskata nolūkā vēl padziļināt kapitāla tirgu savienību. Darba pie ekonomiskās un monetārās savienības ietvaros Komisija 2023. gadā iesniedza priekšlikumu par digitālā euro tiesisko regulējumu. Digitālais euro, kas papildinātu euro skaidro naudu, sekmētu ekonomikas digitalizāciju un inovāciju neliela apjoma maksājumu jomā un līdztekus mazinātu maksājumu sadrumstalotību Savienībā. Ja digitālais euro tiktu emitēts, tas pavērtu jaunu iespēju Eiropas maksājumu pakalpojumos izmantot bezriskā centrālās bankas naudu. Tas arī atvieglotu pārrobežu maksājumus un palīdzētu stiprināt euro starptautisko nozīmi, kā arī sekmētu Eiropas atvērto stratēģisko autonomiju.

- (10) Neraugoties uz izaugsmes palēnināšanos, darba tirgus joprojām ir noturīgs. Gan nodarbinātība, gan nostrādāto stundu skaits 2023. gadā turpināja augt apstākļos, kad ir novērojams darbaspēka un prasmju deficīts, kā arī augoša tendence uzņēmumiem pieturēt darbaspēku. Lai gan kopumā labais sniegums dalībvalstīs ir bijis vispārēja rakstura, dažas grupas darba tirgū vēl aizvien ir mazāk pārstāvētas (sievietes, jaunieši, mazprasmīgie, personas ar invaliditāti). Aktīvajām darba tirgus politikām (kopā ar kvalitatīvas pirmsskolas izglītības un aprūpes nodrošināšanu par samērīgu maksu) ir būtiska nozīme līdzdalības veicināšanā un prasmju apmācības piedāvājuma un prasmju ieguves sekmēšanā, kas ilgtermiņā pozitīvi ietekmētu potenciālās izlaides pieaugumu un konkurētspēju. Papildus Savienības darbaspēka talantu pilnvērtīgai izmantošanai darbaspēka un prasmju deficīta novēršanu var sekmēt pārvaldīta

⁵ COM(2023) 161 final.

⁶ COM(2023) 160 final.

⁷ COM(2023) 335 final.

⁸ OV C 101, 17.3.2023., 3. lpp.

likumīgā migrācija no trešām valstīm, attiecībā uz kuru tiek nodrošināta darba un sociālo tiesību ievērošana un izpildes panākšana. Eurozonas dalībvalstis 2022. gadā trešo valstu valstspiederīgajiem nodarbinātības nolūkos izsniedza 664 000 pirmreizējo darba atļauju, kas ir gandrīz trīsreiz vairāk nekā pirms 10 gadiem.

- (11) Nominālo algu pieaugums bija vērojams gan 2022. gadā (par 4,8 %), gan 2023. gada pirmajos mēnešos, kas bija skaidrojams ar augsto inflāciju un nospiegoto darba tirgu. Lai gan tādējādi daļēji mazinājās pirktspējas kritums, nominālo algu pieaugums ir bijis mazāks nekā inflācija (reālās algas 2022. gadā saruka par 3,7 %). 2023. un 2024. gadā ir gaidāms spēcīgs nominālo algu pieaugums, un līdztekus reālās algas mēreni palielināsies, tādējādi pastiprinot iekšzemes pieprasījumu. Taču paredzamais algu pieaugums var ietekmēt cenas precēm, kurām ir prāvs iekšzemes darbaspēka komponents, piemēram, pakalpojumiem, kaut arī ietekme uz cenām var tikt mīkstināta, ja tiktu neitralizēti līdzšinējie peļņas uz vienu vienību palielinājumi. Augstākas algas var ietekmēt arī konkurētspēju, un ieilgušas atšķirības eurozonā var cita starpā izraisīt makroekonomikas nelīdzsvarotību. Tāpēc vienošanās par algām būtu papildus valsts līmeņa dinamikai pienācīgi jāatspoguļo arī eurozonas tendences.
- (12) Dzīves dārdzības pieaugums, kas galvenokārt izriet no enerģētiskās krīzes un ar to saistītās eksporta attiecības pret importu pasliktināšanās, ir negatīvi ietekmējis reālos ienākumus, kā arī radījis būtiskas sociālās sekas. 2022. gadā mājokļu, ūdens, elektroenerģijas, gāzes un citu degvielu cenas pieauga par 17,5 %, pārtikas un bezalkoholisko dzērienu cenas – par 10,5 %, bet transporta cenas – par 11,2 %. Mājsaimniecības ar maziem ienākumiem dzīves dārdzības palielināšanās dēļ cieta īpaši smagi. Vairāk nekā pusē eurozonas dalībvalstu, neraugoties uz nominālo algu attīstību un atbalsta mehānismiem, bija vērojams materiālās un sociālās nenodrošinātības, kā arī enerģētiskās nabadzības pieaugums. Vairākās dalībvalstīs dzīves dārdzības pieaugums nesamērīgi ietekmēja vecāka gadagājuma cilvēkus un cilvēkus, kas dzīvo laukos.
- (13) Neraugoties uz vairākām akūtu tirgus satricinājumu epizodēm, eurozonas banku sektors ir pierādījis savu noturību. Šis sektors tagad ir pietiekami kapitalizēts un ir rentabls, ko apliecināja Eiropas Banku iestādes 2023. gadā veiktie ES mēroga spriedzes testi. Līdz ar bremzējošu monetāro politiku un stingrākiem kredītēšanas standartiem ir krasi samazinājusies kredītu izsniegšana privātajam sektoram. Ja turpināsies makroekonomiskās perspektīvas krasi pasliktināšanās un procentu likmes ilgāku laiku būs augstas, var pasliktināties aktīvu kvalitāte. Paralēli arī nebanku finanšu starpniecības sektorā var parādīties neaizsargātība. Ņemot vērā neizdevīgākus finansēšanas nosacījumus, finanšu sektoram būs svarīgi pastāvīgi uzraudzīt riskus, proaktīvi strādāt ar debitoriem un aktīvi pārvaldīt ieņēmumus nenesošos aizdevumus, lai tas spētu nodrošināt finansējumu ekonomikai. Finanšu tirgos var parādīties arī citi riski. Piemēram, lielāka risku uzcenojuma un mazākas likviditātes dēļ var spēcīgi un potenciāli haotiski kristies aktīvu cenas. Tāpat cieši jāuzrauga arī pašreizējā reakcija mājokļu un komerciālo nekustamo īpašumu tirgos. Hipotekāro kredītu likmju kāpums un parādu apkalpošanas spēju vājināšanās var izraisīt mājokļu cenu būtisku samazināšanos un varētu novest pie finansiālās nestabilitātes.
- (14) Eurosamita 2023. gada marta paziņojumā tika atkārtoti uzsvērti eurozonas valstu līderu apņemšanās pilnveidot banku savienību. Eurozonas noturību papildus jo īpaši stiprinātu pārskatītā Eiropas Stabilizācijas mehānisma līguma ratifikācija, kas ļautu ieviest vienotā neregulējuma fonda kopējo galējo atbalstu. Šajā sakarā Komisija 2023. gada aprīlī iesniedza priekšlikumu par banku krīzes pārvaldības un

noguldījumu apdrošināšanas satvara reformu ar mērķi dot iestādēm iespēju organizēt disfunkcionālu banku sakārtotu iziešanu no tirgus neatkarīgi no to lieluma un uzņēmējdarbības modeļa, ieskaitot mazākus tirgus dalībniekus,

IESAKA eurozonas dalībvalstīm individuāli, tai skaitā īstenojot to atveseļošanas un noturības plānus, un kolektīvi Eurogrupas ietvaros 2024. un 2025. gadā veikt turpmāk minētos pasākumus.

1. Noteikt koordinētas un piesardzīgas fiskālās politikas, lai parādu noturētu piesardzīgā līmenī vai panāktu parāda attiecības ticamu samazināšanos. Eurozonā panākt vispārēji bremzējošu fiskālo nostāju un tādējādi veicināt inflācijas drīzu atgriešanos pie 2 % mērķrādītāja, bet vienlaikus saglabāt pielāgotiesspēju, ņemot vērā augsto nenoteiktības pakāpi. Pēc iespējas drīz izbeigt ar krīzi saistītos enerģētikas atbalsta pasākumus un attiecīgos ietaupījumus izmantot deficīta mazināšanai. Nodrošinot atbilstību Padomes ieteiktajiem izdevumu maksimumiem, līdztekus pielāgot fiskālo nostāju tā, lai novērstu paliekošas inflācijas līmeņa atšķirības. Vidējā termiņā izstrādāt fiskālās stratēģijas, kas ļauj panākt piesardzīgu vidēja termiņa fiskālo stāvokli, un attiecīgā gadījumā stiprināt parāda atmaksājamību, īstenojot pakāpenisku un ilgtspējīgu konsolidāciju apvienojumā ar kvalitatīvām publiskajām investīcijām un reformām. Attiecīgā gadījumā šajās stratēģijās iekļaut pasākumus, kas ļauj vēl vairāk uzlabot publisko izdevumu efektivitāti un kvalitāti un uzlabot pensiju un veselības aprūpes sistēmu ilgtspēju un adekvātumu.
2. Uzturēt augstu publisko investīciju līmeni, lai atbalstītu zaļo un digitālo pārkārtošanos un stiprinātu produktivitāti un noturību. Paātrināt atveseļošanas un noturības plānu, tai skaitā *REPowerEU* nodaļu, īstenošanu. Pilnvērtīgi izmantot kohēzijas politikas programmas un nodrošināt, ka to vidusposma novērtējumā tiek cita starpā ņemtas vērā Eiropas pusgada ietvaros apzinātās problēmas un Eiropas sociālo tiesību pīlāra īstenošanas progress, nemazinot to vispārējo vērienīgumu.
3. Saskaņā ar valsts praksi un ievērojot sociālo partneru lomu, atbalstīt algu attīstību tādā veidā, kas mazinātu pirktspējas krišanos, īpaši zema atalgojuma saņēmējiem, pienācīgi ņemot vērā konkurētspējas dinamiku un nepieļaujot paliekošas atšķirības eurozonas ietvaros. Veicināt prasmju pilnveidi un pārkvalificēšanos, kā arī aktīvās darba tirgus politikas, lai novērstu darbaspēka un prasmju deficītu un palielinātu produktivitāti. Veikt pasākumus, lai, papildus ES darbaspēka talantu pilnvērtīgai izmantošanai, profesijās ar darbaspēka iztrūkumu atvieglotu trešo valstu darba ņēmēju pārvaldītu likumīgo migrāciju. Nodrošināt un stiprināt sociālās aizsardzības un iekļaušanas sistēmu adekvātumu un ilgtspēju. Nodrošināt sociālo partneru efektīvu iesaisti politikas veidošanā un stiprināt sociālo dialogu.
4. Novērst šķēršļus investīcijām, lai mazinātu investīciju trūkumu zaļajā un digitālajā pārkārtošanā. Panākot turpmāku progresu kapitāla tirgu savienības jomā, uzlabot finansējuma pieejamību, īpaši inovatīviem uzņēmumiem un MVU. Nodrošināt, ka publiskais atbalsts attiecīgajām stratēģiskajām nozarēm ir mērķorientēts, nekropļo vienotā tirgus konkurences apstākļu vienlīdzību un ir vērsts uz eurozonas konkurētspējas palielināšanu un atvērto stratēģisko autonomiju. Turpināt euro starptautiskās nozīmes stiprināšanu un panākt turpmāku progresu darbā pie digitālā euro.
5. Uzraudzīt riskus, kas saistīti ar neizdevīgākiem finansēšanas nosacījumiem, īpaši tos, kas saistīti ar aktīvu kvalitāti un aktīvu cenu potenciālo samazināšanos, tai skaitā nekustamā īpašuma tirgos. Uzraudzīt norises nebanku finanšu starpniecības jomā, lai novērstu sistēmisko risku palielināšanos un negatīvu blakusietekmi uz ekonomiku.

Pilnveidot banku savienību, turpinot strādāt pie visiem tās elementiem, ieskaitot Eiropas noguldījumu apdrošināšanas sistēmu.

Strasbūrā,

*Padomes vārdā –
priekšsēdētājs*